

İNANÇ

AYLIK DERGİ

İÇİNDEKİLER

Hava, Deniz, Toprak }
Şehitlerine Tazim }

M. N. Arda

19 Mayıs Spor Bayramı

Devrim ve Eksantrik Adam

Muammer N. Arda

İngiliz ediplerinden Thomas Carlyle Galip Sunay
Kahramanlar M. N. Arda

Ayşecigin hatırası (hikâye)

E. Tuğal

Irak menzilleri

Ata Lütü Özdil

Zamanımızın Büyüklüğü

M. N. Arda

Cyrano de Bergerac (pyes)

M. N. Arda

Eğer bir gün

CE. M. Kın.

Bulutlar

Hasan Çetintürk

Ülkü

B. Doyra

SAYI

27

DENİZLİ

HALKEVİ

CUMHURİYET BASIMEVİ — DENİZLİ

İNANÇ

AYLIK HALKEVİ DERGİSİ

SAYI : 27

M A Y I S 1939

İMTİYAZ SAHİBİ : HULÜSİ ORAL

Hava, Deniz, Toprak Şehitlerine Tazim

Yazan : M. N. Arda

15 Mayıs

Milletimizin dehasının en yenilmez müşküller karşısında idraklaşarak, imânlaşarak başarılar yarattığı unsurlar oyuncusu Türk Şehitleri !.

Bugün sizlerin hayranları ve hürmetkârları bizler Türk Milleti, sizlerin manevi huzurunuza hakikatlar öğrenmeğe geldik.

Kabirlerinizin şu temiz, beyaz mermerlerinin bizi büyüleyen sükûtu asaleti ve güzelliği sizlerin mukaddes hatıranıza tabiatın içinde esen isim verilmez kudretin tazim ve perestisidir.

Burada, bu mukaddes şehitlikte beyaz mermerlerin unsuru elejisi sizlere ebediyen ağlayacak ve bizlerde ağlayacağız.

Fakat evvelâ bunu hatıralarınıza tazim ve perestisten sükûtlaşan, asaletleşen ve güzelleşen mermerden öğrenmeliyiz. Hatıralarınıza dökülecek göz yaşları diğer hatıralara dökülecek göz yaşları olamaz. Zira sizlerin hakikatınız, ey bir milletin bekası ve saadeti için kanatları yanarak düşmüş olan şehitler, diğer ölümlerin hakikatları değildir. Sizler yeni bir idealin, Atatürk idealininin ebedî "evet,,i, ebedî başarıcının sembolü, ebedî hamlesinin semalarında yıldızlar arasında, toprakta, vatanın göksünde, Denizde ebedî kudret ve tesellide erimiş birer hakikatlerisiniz.

5037934
1939/27

19 Mayıs Spor Bayramı

Arkadaşlar ;

Beden terbiyesinin kıymetini bütün genişliği ile anlamış olan ulu önderimiz Atatürktür. !

19 Mayısta Samsuna çıkan Atatürk en ihmâl kabul etmez bir hakikati, bedenın kıymeti hakikatını, Türkün ana vatanına tekrar getirdi. Filhakika tarihte Türkler kadar kıymet vermiş, sporu, oyunu millî bir hayat ve memnat meselesi addetmiş bir millet daha göstermek imkânsızdır. Fakat ihmâl edilmiş bir millettik biz, yüzü koyun bırakılmış cevherdik biz, bize çok yazık olmuştu.

Lâkin dediğini yapan, dediği dedik kahramanımız Atatürk Memleket meselesi kördüğümünü, Türkün hayat memnat meselesi kördüğümünü kesmek azmiyle Samsuna çıkmıştı. O anlandı ve istedi ve başardı. Biz de anladık ve istiyoruz ve başarmakta devam edeceğiz.

Arkadaşlar !

Şümüllü bir hakikati anlamak birden bire kabil değildir. Beden terbiyesi meselesi de işte anlaşılması en ince bir zekâ ve sonsuz bir sabır ve itina isteyen şümüllü meselelerden biridir. Öyle bir mesele ki, zannedersiniz ki insanın bedeninden başlayarak gene insanın bedeninde nihayet bulacak bir pehlivanlık bir atletlik meselesidir bu. Fakat meseleye yakından bakılınca biz de görürüz ki beden terbiyesi meselesi bir memleket meselesidir, bir vatan müdafaası meselesidir, bir ruhun yükselmesi meselesidir. Oh nedişorum, meselelerin meselesidir, o. İnsanın bedeni hareket eden bir uzviyettir. fakat aynı zamanda bu uzviyet düşünüyordur, duyuyordur, istiyordur rüya kuruyordur ve neşeyi gökten yere indirmeye cehtediyordurda! Beden terbiyesi meselesi, bedenın hareketlerini ruhun yaratıcısı, müdafii, kontrol ve nazımı olmak derecesine yükseltmek olduğu kadar ruhun vatanını, türkün vatanını idealleştireceğimiz güzel yurdumuzu kuracağımız en esash bir mteeldir de .

Beden terbiyesi vatanımıza faal, işlerken neşe duyan ve mesuliyetlerinden haberdar bir gençlik verecektir. Bu gençlik her şeyi öteki dünyaya bırakmış sonsuz hulyalarına dalmış beceriksiz hulyaparest, brfbin mağlup eski gençliği ortadan kaldıracaktır. Böyle bir, gençlik, böyle muvaffak bir gençlik böyle realiteden haberdar ve ona müessir olmasını bilen bir gençlik ise ancak beden terbiyesi meselesi ve memleket meselesi olduktan sonra yaratılabilecektir. Ve bu mesele artık bir memleket meselesidir. Ne mutlu bize .

Her genç yaşadığı memleketin tabiatına uygun olarak yüzmelidir, avcılık etmelidir, veya dağlara tırmanmalı ata binmelidir. O, suya, av hayvanın, dağa ve ata hükmetmesini öğrenerek bu suretle bir gün gelip hadisatada hükmeimesini öğrenecektir .

Spor, bir ruhî enerji kaynağı olduğu kadar bir güçlüklerle boy ölçüşme mektebidir de !

İrademizi katlanılcılıktan müessir olmaya ve bir gayeye doğru atılmaya yükseltmeliyiz !

Beden terbiyesi insanı zorluklarda pişirmekle beraber onu ezmemelidir. Zira ifrat ve tefritin ortasında mütebessim çehresile duran bir hakikat vardır ki ona ahenk derler, uygunluk derler. İşte beden terbiyesi evvelâ insana kendi ferdi varlığının dar çerçevesinde bir ahenk vermektir. Saniyen onu dışındaki dünya ile ahenkdar kılmaktır. Bedeni faaliyet hem vazife, hem bir hak, hem bir çalışma, hem bir eğlence hem erkek yetiştiren sert bir mektep hem de bir haz kaynağı olmalıdır. Modern dünya hiç bir mesleyi eksik ve yakış düşünmiye müsaade etmiyor. Bilmeliyiz ki, beden terbiyesi meselesi pehlivan, koşucu, boksör atlet yetiştirme meselesi değildir. Hayır beden terbiyesi meselesi vatandaş yetiştirmek, ahlaklı iesan yetiştirmek, modern tipte insan yetiştirmek meselesidir. İnsan demek neşe demektir. Neşe ise hareketin hayata davet ettiği uzviyetin ahenkli işlemesi demek olduğu kadar ruhun idealini kurarken madde ile giriştiği mücadelenin ciddiyeti ile de mütenasiptir.

Vatanın müdafaasında ve terakkisinde beden terbiyesi meselesi kültür meselesiyle aynı safta bulunmaktadır.

Devrim ve Eksantrik Adam

Yazan : Muammer Necip Arda

— Geçen sayıdan devam —

onun “ ruhun aktüalitesini yaşamak „ dediği şeyde bundan ibaretti. O, en çok renksizlikten iğrenirdi. Ve etrafında karınca gibi kaynaşan insanlar da işte : Renksizdiler. Onca insan evvelâ bir radyo gibi — veya derin engin ormanlar gibi — ziya, ses, sükût kuytuluk, güzellik, sükûn veya hareketten örülmüş bir insanlar mihrakı idi. Gerçi insanın bugünkü ruhunu bu ihsaslardan örmek imkânsızdı. Fakat zaman bu ihsaslardan bu günü yaratmıştı. Ve uzun süren ihsaslar nihayet hamle hayatın aktüalitesini değiştirmişlerdi. Zaten milliyet farkları, ruh farkları, Eksantrik adamca bütün yalan uydurma amillerden ileri gelmiyordu.

Hayır muhitin, evvelâ coğrafi, sonra da kültürel muhitin, telkinlerinden gıdalarından ileri geliyordu.

Halbuki tabiat da, kültürel muhit de (statik) bir rüya saadeti tahkik etmek için didinen yaratıcı hayat hamlesinin maddede ve insan zekâsında aldığı muvakkat simalardı, durumları. Yani tabiat Eksantrik Adamın nazarında katiyen tesadüfi, geliş güzel, manasız veya biz insanlara lâkayt bir maddede yığını değil, fakat, cemadat, zevilhayat (insan da dahili) ve Tanrı üçlemesinin birinci planı, hiçbir insanın hakkında gelemeyeceği manalar, telkinler ve imkânlarla dolu, bir ifade idi, bir lutuftu, bir dona kalmış rüya idi, bir atılışın hürmetinden (belki de zevilhayatın imkânları karşısında duyduğu hürmetten) donması ve beklemesi idi.

Statik de, onun nazarında, kendisini vücuda getiren statik fertlerin ve kendisinin yarın kabulleneceği davranış ve hissedişlerin sancılarını duyan kahramanının tabiatı, kültürel kaynaktan ve rüya — Saadet senfonisinin taslağı idi.

Tabiat da, statik de, “ devenir “ halinde değil miydi ve

kendi imkânlarının hudutları dahilinde “ Actuel “ i yaratmaya çalışmıyor mıydı, bu “ actuel “ de daha ulvîye doğru bir atılışın başarıldığı hayat dolu bir ânın ta kendisi değil miydi.

Eksantrik adamın Tanrı telâkkisini anlatmak ise biraz güçtür. O, Allah sözünden nihayetsiz bir saadet duyardı. Ruhunun, tabiat ve statige muhtaç ve bunlardan örülmüş olduğunu bildiği kadar; tabiatın da, cemiyetin de onun ruhunun öz tanrılığını daha üstün bir hayat dilendiğinden emindi.

O. zanneder ki bir çiçek de, bir Türkiye de sırf onun ruhunun öz saadeti için bu güzellikleri, bu müesseseleri kurmuşlardır. Nitekim kendisi de Tanrıyı hayata çağırarak için yaratılmıştır. Yani tabiat ve statik onun ruhunda hayatı yaratmak için Tanrı ile buluşmuşlardır ve Tanrının gözünde ancak hayat mevzubahistir. Ve hayat da saadetin tatılması, yaratılmasıdır. Halbuki Eksantrik Adam maddede esen hayat hamlesinin için—için kurduğu rüyalarla, başardığı bu tbiata lâyık insanların mevcut olmadığına kanidir. Ve bunu da Grecl'lerin kültürü ile ve Bosphore'la saatlarca başbaşa kaldıktan sonra anlamıştı. Onun nazarında Allahın varlığı yıldızların veya dağların var olması kabilinden bir şey değildir.

Tabiat, ruh, Allah üçlemesi sadece, saadetin yaratılmasının üç şartıdır. Bunların üçü de hem ayrı ayrı varlıklardır, hem de hepsi bir tek şeydir. Fakat Eksantrik Adam kendi ruhunun Actuel'ini yaratırken, ilhamını ancak tabiat ile tanrıdan alacağına ve bunu cemiyette tahakkuk ettirebileceğinden katiyen emindir. Binaenaleyh tabiat ve tanrı, onun nazarında ona kendi dinamik varlığını buldurtan birer dışarıdan ve içeriden seslenmelerdir. statik ise onun ruhunun beylik, “ réel “ durumunu kararlayan bir mecburiyettir.

Devamı var

İngiliz ediplerinden

Thomas Carlyle

— Gal diuSnay —

(1795 — 1881)

Geçen nushadan mabad

Lâkin manevî bir tesir duymak isterse muhtelif lisanlara çevrilen bu tarihî eserde Carlyle da olduğu gibi aynı manevî tesirleri duyamaz. Carlyle in en ziyade okunulan eserlerinden biri de “Heres and Hero *Worship*,” Kahramanlar ve Kahramanlara İbadet,, dir. Bu eser din, edebiyat, harp ve siyaset sahasında bazı meşhur liderlerden bahseder. Emeson un Representative Men “Mümessiller,, denilen eserile bu eser mukayese edildiği takdirde Emerson un eserinde dünyanın ferdî ideâllerle idare edildiği değil, beşerî ideallerle idare edildiği aşikâr olarak görülür. Avamdan her hangi bir kimsenin alel’âde ideâli yüksek bir mertebeye çıkınca diğerleri ruhlarında olan fakat doğamıyan böyle ideâli yüksek bir zekâ ile meydana çıkaran bu şahsiyeti kendilerine mümessil intihap ederler ve onu lider olarak tanırlar. Bu şekildeki demokrasi-Carlyle asla razı değildir. Ona göre avam tabakası budala ve biçaredir. Bu zavallılar nasıl olsa idare edilebilir.

Beşer bazan ümitsizlik içinde çırpınırken bunların arasından fevkal’âde bir kahraman yükselir. Kendi manevî kuvvetile Milletini istediği zaman sevk ve idare etmesini bilir ve onları daha yüksek bir mertebeye ulaştırmağa çalışır. İşte böyle karakterdeki bir şahsiyet Carlyle in ind’nde hakiki bir kahramandır. Şayet bu kahraman ölürse beşer Allaha tekrar bir kahraman göndermesi için yalvarmalıdır.

Bu eserin daha ilk sahifelerini okuyan kari, onun hakikaten mümin bir kimse olduğunu anlar. Karlayla göre tarih bir kaç kahramanın tercemeî halinden ibarettir. Kahramanlık cismani, ahlâkî bir cesareten değil, doğrudan doğruya manevî bir kuvvetten ileri gelmektedir. Kahraman Kromvel gibi sert,

haşin bir cesarete, Şekspir gibi muharebe ve döğüşlerden uzak bir şair olabilir. Yahut da Napolyon gibi merhametsiz, zalim bir hükümdar, alel’âde hulâsa tarzında kitap yazan müellif „Rousseau,, gibi şahsiyetler olabilir. Şayet bunlar her hangi bir neviden manen ulvi bir kuvvet eseri gösterseydiler, onların bu kahramanlıkları önünde beşer hörmetle eğilecekti. Karlaylın bu kahramanlar adındaki eserinde ne hakiki tarihi ne de Muhammet ve odin hakkında itimada şayan bir malûmat öğrenilemez. Diğer kısımları garip surette aynı aileye mensup tiplerdir.

Kari bu kitabı, hakikatları öğrenmek için değil, belki eski gayelere, metodlara yeni bir nazar atfetmek maksadile okur. Bu kitap çok okunan ve geçmiş asırların kitapları arasında bilhassa kahramanlara tapanlarca büyük bir kıymeti haizdir.

Nihayet Karlaylın yazdığı Fransa İnkılâbı kendisi için büyük bir muvaffakiyete yol gösterdiğinden Cromvel. Kromvel ve Frederick the great Büyük Frederik eserlerini meydana getirmiştir. Bu yüzden Chelsea - Çelsinin âlimi ve feylesofu diye anılan Karlayl devrin büyükleri tarafından ziyaret edilmeğe başlanmış ve yüksek takdirlere mazhar olmuştu. Bundan bir müddet sonra İngilterenin gelip geçmiş büyüklerini tenkide başladı. Bilhassa bunlardan budala darvim diye andığı ve onun yazdığı “The Origin of Species,, “cinslerin menşei,, adındaki kitabın bir sahifesini bile okumadığını, beşerin hakikatine şayanı hayret bir misâl teşkil ettiğini açıkça tenkit etmiştir. (Karlaylın bu gibi tenkitleri hususî visalelerde muhafaza edilmektedir).

Chelsea de bulunduğu sıralarda müverrih Froude in delâletile Karlayl aleyhinde hususî neşriyat yapıldı. Bu hususi neşriyat büyük bir gürültüyü mucip oldu. Karlaylın takdirkârları münerrih Froudea hiyaneti ve sadakatsızlığı dolayısıyla şiddetle hücum ettiler.

Devamı var

Kahramanlar

Tercüme : M. N. Arda

— 3 —

Geçen nüshadan mabad

Oları birbirinden ayıran hususiyetlere gelince: Şair Vates, bu mukaddes sırrı ahlâkî cihetten olmaktan ziyade, — yani Hayır ve Şer, Farz ve Nehi olarak Almanların dediği gibi estetik bakımdan, güzel ve emsali bir şey olarak kavramıştır. Birine yapmak mecburiyetinde olduğumuz şeyleri aşikârlaştıran, diğerine sevmek mecburizetinde olduğumuz şeyleri bize gösteren diyebiliriz. Fakat hakikatte, bu iki muntika birbirlerinden ayrılmaz, birbirlerine işlemişlerdir. Peygamber de sevmek mecburiyetinde olduğumuz şeyleri görür; yoksa aksi taktirde, yapmak mecburiyetinde kalacağımız şeylere nasıl nüfus edebilirdi?

Bu dünyada şimdiye kadar işidilmiş en yüksek Ses şunu demiştir: “Tarladaki zambaklara bakınız: çalışmadıkları gibi, iplekte bükümüyorlar: fakat Süleyman şan ve şerefine en parlak anında onlar kadar süslü değildi.” Bu güzelliğin en baş döndürücü derinliklerine işleyen bir nazardır. “Dünya prenslerinden daha güzel giyinmiş olan tarladaki zambaklar tarlaların hakir ıtırlarından çıkıyorlar; onlar büyük ilk Güzellik Denizden size doğru bakan, harice müteveççih, güzel bir gözdür! şu geyiş bakımından sert görünen ve filhakika da öyle olan Toprağın Cevheri iç bakımından Güzell olmasaydı bu, nasıl kabil olurdu? bu yakından görünürse, bir çok kimseleri hayrette bırakmış olan Goethe’nin şu sözlerinin manası anlaşılır: “Güzeli hayırdan daha yüksektir; güzellik hayırı da ihtiva eder”. Hakiki Güzel ki başka bir yerde de söylediğim gibi sahtesinden, Semanın VouXhall den farkı olduğu kadar başka şeydir: işte Şairle Peygamberi ayırd etmek için söyleyeceğimiz bundan ibaretti.

Eski ve yeni devirlerde pek az şair mükemmel sayılmışlardır; Ki onlarda hata bulmaya kalkışmak bir ihanet ad olunuyor.

Bu, şayanı dikkattir; iyi bir şeydir; bununla beraber, hakkını vermek icap ederse. vehimden başka bir şey değildir. Hakikatta ise mükemmel şair olmadığı kâfi derecede aşikârdır! Her insanın kalbinde şairlik vardı; hiç bir kimse temamilen safi şiirden vücut bulmuş değildir. Bir şiir okumaya kendimizi kaptırdığımız vakit hepimiz şair kesiliriz.

“Dante’nin Cehenneminde ürperen muhayyele “Dante’ninkinden, derece itibarile daha zayıf olmakla beraber, Dante’ninkinin aynı değildir? Shakespeaere kadar hiç kimse SaXo Grammaticus’den mülhem olarak, Hamlet faciasını hayat veremezdi; herkes onu iyi veyafena olarak yaşatabilirdi. Bunu tarife çalışarak gaybedecek vaktimiz yok. Daire ile murabba arasında olduğu gibi, nevi bir fark olmayan bir şey hakkında, her tarif zarurî olarak, az çok indi kalmaya mahkûmdur. Nazarı dikkat celpedecek kadar şairiyetini inkişaf ettirmiş olan bir kimse etrafındakilerden şair ünvanını alacaktır. Dünyaca tanınmış ve bizim kusursuz şairler telekki etmeğe mecbur kaldığımız Şairlerde münekkidlence aynı tarzda seçilmişlerdir. Şairler seviyesinden o kadar yükselen bir şair şu veya bu münekkidlere evrensel bir şair görünecektir; ve bu tarzda hüküm vermesi de zarurîdir. Bununla bu, indî bir tariftir. Ve öyle kamak mecburiyetindedir. Bütün şairlerin ve bütün insanların evrenselik tarafı vardır; Fakat kimse temamilen evrensel değildir. Şairlerin ekserisi çabucuk unutulur; fakat en asil Shakespeaere veya Homirusun namı da ebediyen kalacak değildir; bir gün onun da nam ve şanı gaip olacaktır!

Bununla beraber, diyeceksinizki, hakikî şiirle, menzur hakikî Söz arasında bir fark olmak zarurîdir: o fark nedir? Bu mevzu hakkında bilhassa Alman münekkidler tarafından, bazıları vehalei ulâda kavranamayan bir çok şeyler yazıldı. Meselâ onlar diyorlarki; Şairde bir namütenahiyet vardır; tasvir ettiği her şeye bir Unendlichkeil, bir bir namütenahilik damgası vurur. Ne kadar o kadar açık olmamakla beraber, böyle bir mühim mesele hakkında ileri sürülmüş olan bu mütalea kaydedilmeğe değer: onun üzerinde uzun uzun düşünülünce tedricen manasına erilecektir. Bana sorarsanız, ben

Ayşeciğin Hatırası

Hikâye

Yazan : Emin Tuğal
Denizli Halkevi Üyesi

Onu ; ilk defa, yeni gelen erleri gözden geçirdikten sonra görmüştüm. köyünden getirdiği amerikan bezinden yapılmış dağarcığı da yanında idi. Şişmanca vücudu, kısaca boyu, manalı yüzü, keskin bakışlı gözleriyle insana dir yakınlık hissi veriyor, bir alâka uyandırıyor.

Beni görünce dağarcığından ayrıldığı için hoşnut olmadığını belli eden bir bakışla doğruldu. Gülmek istedi, fakat bu arzudan hemen vazgeçti. kabahat yaparken yakalanmış çocuklar gibi kanlı yanakları kızardı, gözlerini ayaklarının dibine bıraktığı torbasına dikerek sustu. Ben onun bu hareketinden istifade ederek tepeden tırnağa kadar süzdüm. Askere yeni geldiğine bakılırsa yaşının 21 veya 22 olması lâzımdı. Halbuki; kır düşmüş saçlarına gözlerinin kenarlarını buruşturan çizgilere dikkatle bakan bir göz 35,36 yaşında tahmin ederdi. Merakımı gidermek için sordum :

- Adın ne?
- Sait.
- Kaç yaşındasın ?
- Otuz altı.
- Askere neden bu kadar geç geliyorsun?

Şiirin mevzu olup onda bir musiki bulunduğunu ve bir şarkı olduğunu söyleyen eski amiyane tarifte ihmal edilmeyecek bir mana buluyorum. Filhakika acele bir tarif vermek mecburiyetinde kalınmış olsaydı bu tarif de bütün diğerleri gibi verilebilirdi. Eğer yaptığımız tasvir şüphe edilmeyecek derecede, sadece kelimelerle değil fakat ruhî ve cevheri bakımından, bütün düşünöleri, ifadeleri ve ilhamı noktai nazarından Müzikal ise şairane olacaktır.

Devamı var

Yüzünde yavaş yavaş eksilmiye başlayan kızılık birdenbire çoğaldı ve yine gözlerini dağarcığına indirdi. Sıkıldığını anlıyarak başka bir yere doğru yürüdü.

Bir hafta sonra idi. Yeni erlerin henüz elbiselerini değiştirmiş, talimlere yeni başlamıştık. Her gün Saidin hareketlerini daha yakından takip ediyordum. Onu yaşımdan umulmuyacak kadar çevik ve dikkatli hareketleri merakımı artırıyor.

Bir gün şubelerden gelen sevk pusulalarının resnî kayıtlarıyla uğraşıyordum. Bu arada Saidin sevk kağıdı üzerinde durdum.

“Ispartanın Geçiborlu nahiyesinin, Kılıç köyünden Çömez oğullarından Hasan Hüseyin oğlu Sait. Doğumu 1318. İzahat hanesinde de köyünde işlediği bir cinayetten on beş seneye mahkûm olmuştur. Mahkûmiyetini Isparta Ceza evinde ikmal etmiştir! kaydı vardı.

Kâğıdı belki dört beş defa okudum? İlk gün ona “Askere neden geç geliyorsun? dediğim zaman, neden kızardığını, niçin cevap vermediğini anlamıştım. Fakat Sait neden katil olmuştu, merak ediyordum.

Günden güne artan sıcakların altında yeni erleri yetiştirmekle meşguldük. İstirahat zamanlarında takım komutanını yanıma alarak küçük bir ağacın altında dinlenir ve konuşurduk. Mevzularımızı ekseriya talimde nazarı dikkatimizi celbeden, çalışkan, anlayışlı erler teşkil ederdi. İkimizde en çok Sait üzerinde duruyorduk. Arkadaşlarına nazaran çok çevik ve çok anlayışlı idi. Aynı zamanda anlatılacak mevzu bol, çok görmüş, çok dinlemiş bir hali vardı. Arkadaşları da onun bu halini anlamışlardı. İstirahat verilir verilmez onun etrafına toplanırlar, anlattıklarını dikkatle dinlerlerdi.

O ay nöbetlerimden biri mehtaplı bir geceye raslamıştı. Yat borusu vuralı yarım saat olmuştu. Ben devriyeleri kontrol etmek üzere pavyonların etrafında dolaşıyordum. En kenârda kalan pavyon hizasına geldiğim zaman ilerideki ağacın altına oturmuş bir insan gördüm. Yavaş yavaş yaklaştım. Oturanın arkası bana dönüktü. Ağaca beş on adım kalınca bunun Sait olduğunu anladım. Yere bağdaş kurarak oturmuş, sırtını ağaca dayamıştı. Yine köyünden getirdiği torba yanında idi. İki

eliyle tuttuğu bir beze gözlerini dikmişti. Beni yanına sokulup kendisine doğru eğildiğim âna kadar görmemişti...

— Sait burada ne yapıyorsun? Yat borusunu duymadın mı? Neden yatmadın? Su içerken tuzağa düşürülmek istenilen bir aslan gibi yerinden fırladı. Topuklarını sertçe birbirine vurarak selâm verdi. Ağacın gölgesinde olduğu için yüzünün kızardığını görmüyordum. Fakat her zamankinden fazla kızıl olduğunu emindim.

Ayaklarımı yıkamak için buraya gelmiştim. Dedi ve söyle diğine inandırmak ister gibi matrasını gösterdi.

Fakat henüz fotinlerini çıkarmamıştı.

Ayaklarını galiba fotinlerinin üzerinden yıkadın sait dedim. Derin bir nefesle içini çekti.

Komutanım diyebildi. Dudakları oynuyor, fakat ses duyulmuyordu.

Söyleyebildiği tek kelime ile sanki , beni söyletme işte ; kabahatli olduğumu gördün. Demek istiyordu.

O dimdik dururken ben torbaya doğru eğildim. Bez zannettiğim parçanın kenarları tellerle işlenmiş rengini farkedemediğim bir çevre olduğunu gördüm. Doğrulduğum zaman, Saidin boynu başının ağırlığını çekemiyormuş gibi önüne düşmüştü. Hiç bir şey görmemiş gibi :

Haydi oğlum git yat. Yarınki talim için vücudunun dinlenmesi lâzım dedim. Kendisine hiç bir sual sormayışıma meinnun olduğunu minnet dolu bir bakışla anlatmağa çalıştı.

Odama gelirken kafam hep Sait meselesiyle meşguldü. Bu adamın bir aşk kurbanı olduğunu anlar gibi oluyordum.

Bir çevreye sarılı duran ve bir sır gibi en büyük ihtimamla saklanan şeyin bu cinayetle pek çok alâkası olduğunu hissediyordum.

Teftişleri muvaffakiyetle vermiştik, kadro fazlası olan erlere izin verilecekti. Ben izinli gitmek isteyenlerin mazeretlerini dinliyordum. Hangisinin gönderilmesi icap ettiğini ayırmağa çalışıyordum. O sırada sait gözüme ilişti. O ; izinli gitmek isteyen erlere uzaktan bakıyordu.

Sait sen izinli gitmek istemiyorsun? Dedim. kendi kendine söylenir gibi yavaş bir sesle :

IRAK MENZİLLERİ

— TEFKA No. 15 —

Yıl 1916 Genel Savaşta
Yazan: Ata Lutfi Özdi

Deve katarları geçiyor. Öğle vakti önümüzdeki çıplak dağların küçük tepelerine tırmanıyoruz.

Yukarı çıktığımız zaman karşıdan Musulun Hurma bahçeleri göründü. Biraz daha öteelerde Ulu caminin eğri minaresi İtalyadaki pize kulesine pek benziyor. Kubbeli ve minareli 16 cami saydım 24 araba ve kağı dolusu yaralı askerlerle tepeden aşağıya iniyoruz. 18 günden beri çöllerde rahat yüzünü hasret kaldık. Subaylar hayallerinde içkili lokantalarla Bilerdolu gazinolar sayıklıyorlardı. Aileler döşeli birer ev bulabilmek için koşuyorlar. Süleyman dayı gözlüğünü düzelterek katırımı yanıma getirdi. Pek yoruldu gayri bana günah oldu hakkın geçti hemde şehere giriyoz senin yörümen ayıp olur, min evendim.

Yüreğim sıladı adı büyük Mehmetcik, kendi büyük mehmet-

köyde ne yapayım? Babamı hiç bilmem annem den bambaşka kahrından ölmüş. Ayşeyi de dağa kaldırıp öldürmüşler. Oralara gidipde dertleneyimmi? Dedi ... Saidi istemiye istemiye üzüldüğüne müteessir olmuştum.

Bölükte saz çalarak, türkü söyleyerek, hikâye anlatarak arkadaşlarını eline ve ağzına baktıran Saidin ve kadın yüzünden hapise düştüğünü tamamen öğrenmiştim. Artık onun hikâyesini dinlemek için merak etmiyordum. Bilâkis çalışkanlığını taktir ediyor, bölüğün göz bebeği gibi seviyordum. Bir yandanda aylar geçtikçe Saidin terhiz zamanı yaklaşıyor diye üzülyordum ...

Nihayet korktuğum üzüntü zamanı gelmişti. Neferlerin; Saymakla getiremedikleri aylar geçmişti. Sait arkadaşlarıyla birlikte teskere alacaktı. O gün kışlada hummalı bir faaliyet vardı. Teskere alacaklar çoktanberi hazırladıkları elbiselerin giyorlar ve arkadaşlarıyla vedalaşıyorlardı.

Aylardan beri kendi evladım gibi meşgul olduğum bu temiz yürekli delikanlıların teskerelerini henüz dağıtmıştım. Üzüntümü gidermek için odama dönmüştüm. Gerisi Var :

cik . . Kendi dayım olsa bana bu kadar acımazdı. Gözlerim doldu Çanakkale savaşında bir gözünü kaybeden yiyit Süleymana doya doya baktım ve dedimki ! Ben hakkımı size bağışladım ikiniz binin ben doktorun azgın atını bineceğim.

Süleyman — O deli ata binme, başına bir hal olur, ihtiyar babana ağlatma yayan yürümek bundan daha hayırlıdır harpten kurtulurken başımıza bir kazâ getirmeyelim. Ben bu sözleri dinlemedim. Doktor bay kenanın bir arap şehrin-den çok pahalıya satın aldığı haşarı kır ata bindim. Hani göklerde uçan masal atları vardırıya işte onun gibi bir at. Ata bindiğim zaman keyfinin sonu yoktu' ağzı ak köpüklü zorlu atın gemini tarttım ve onu yormak için dikce bir yama-ca doğru salıverdim ve yelelerine yapıştım dört nala giderken çiftte atıyor hem kırmızı vahşilerde koğboyların atlarının yaptığı gibi horlayarak başını bacaklarının arasına sokuyor ve bazı kere yerinde zıplıyordu. Ve yavaşladı ben atın üzerinde çelik yay gibi tetik duruyordum hepsinden evvel Musul sarına girdim.

Dogruca merkez kamutanın makamına vardım. İnzibat neferleri atı tutmak için koşullar iki nefer zorlukla zaptediyorlardı ben merkez kamutanına gelmekte olan kabilemizin tek mil haberine verdim.

On dakika içinde yaralı ve hasta neferlerin gideceği yerlere kararlaştırdıktan sonra hastanelere teslim ettik.

Tekrar atıma bindim geriye döndüm kabilemizin kamutanı Bin başı bay Hüsnüyü gördüm ve taksim cetvelini kendisini verdim. Derecesiz memnun kaldı. İşte dedi herkes böyle vazifesini kendisi bilse ve yapsa ordumuz her yerde her düşmanı yener dedi Ben bu baba dokdoru zaten çok severdim. Böyle kıymet bilince daha sevmeye beşladım.

Atımın sahibi doktor bay Kenan muavini ve rübbesi Yüz başı olduğundan hep geride kalıyordu. Bay kenan amirile konuşuyordu beni yanlarında at üzerinde gidiyordum onların payton arabaları hiç bozulmadan Bağdatdanberi kendilerine taşıyordu. Bütün kabile furma ağaçlarının arasındaki daracık yoldan Musul vilâyetine giriyor karşımıza ilk çıkan bir güzel bina. Bahçeler içinde kurulmuş burası bir Alman konsulosu imiş daha ileride subayların.

Gerişi Var

Zamanımızın Büyüklüğü ve Şiiri İlimin Mucizeleri ATOMLAR ARASI DÜNYASI

Tercüme eden
M. N. ARDA

Isparta Orta Okulu Direktörü
BAY HİLMİ DİLMENE

Geçen Sayıdan Mabat :

Yirmi beş senedir denizin sathında Kozmik şuaları denilen bir takım şualar meydana çıkarıldı. Bu ziyalar radyo aktif ziyalardan iki yüz defa fazla nüfus hassasına maliktir . Bu elektrikli zerrecikleri ihtiva eden ziyaları meçhul dünyalar göndermektedir ve bunların sırrı henüz çözülmemiştir . Keşif sarayında bu esrarengiz ziyaların tesirlerini gördünüz.

Bu ziyalar nereden geliyor ? Güneşden mi ? Yoksa saman yolundeki yıldızlardan mı ? Daha uzakdakilerden mi ? Spirade nebülozünden mi ? Belçikalı rahip Lemaître onları kâinatın bidayet hilkatinde (Tekâmülünün başlangıcında) geçtiği bir devrin artakalanları telâkki ediyor . Namütenahi mesafenin veya namütenahi mazinin bu meçhul şahitleri önünde insan zekâsı hayretten ve dehşetten dona kalıyor !

Mamafih fizik günden güne değişiyor Alimler, bizim anlayamayacağımız yüksekliklerde, *Quanto* nazariyesini münakaşa ederlerken, biz de, karınca kararınca, şairlerin ekseriya terennüm ettikleri, semanın maviliğinin ziyanın havanın atomları arasında yapılmasından hasıl olduğunı öğreniyoruz. Eğer şiir güzel martavallar atmak san'atı ise, ilmin bu izahı onun zararına olmuş demektir, yok eğer, bizim zannettiğimiz gibi, şiir hakikatın giydiği parlak libas ise bu izahattan ettiği kazançlar ne büyüktür! Güneş batarken hasıl olan renkleri bize uzun mevcelerin radiation teşaşuu ile izah ediyorlar . Belki bu suretle şiirin eski tarz telâkkisi sona eriyor , fakat bunun yerine yeni bir şiir doğuyor, gerçenin (*réel'in*) şiiri . Bizim ötedenberi bildiğimiz renk telâkkisi yeni bir şekle giriyor. Artık sedef kavkaanın renginin sedefteki sathına mail düşen ince safihaların bir inkitağ ve meyelan şebe-

Edmod Rostand
CYRANO DE BERGERAC
Beş Perdelik Komedi
((SAHNE II))

Tercüme Eden :
M. N. Arda

(Kemanlar çalmaya başlar)

Christian

onun koket ve güzel san'atlar delisi olmasından korkuyorum Nükte yapmak elimden gelmediği için ona bir kelime söyleyemiyorum. Bu gün konuşulan ve yazılan lisan zihnimi alt üst ediyor. Ben ancak değerli fakat mahcup bir askerim.

O, daima sağ, dipteki boş locada oturur.

Lingière

(Çıkacak gibi yaparak)

Gidiyorum.

Christian

(Yine gitmesine mani olarak)

Oh, ne olur kalınız !

Lingière

Kalmam Dassoucy beni kabarede bekliyor...

Burada insanın susuzluktan canı çıkacak.

Satıcı kadın

(Önünden elinde bir tepsi ile geçerek)

Portakal şerbetimi ?

kesi vücuda getirmelerinden ileri geldiğini biliyoruz. Hayvanların rengârenk oluşu renkli küçük tanecikleri veya (Pigment) sabâları ihtiva eden ve pigmenter hücreler denilen hücrelerin cildde veya cilt nahiyesinde bulunmasındandır.

Bu hücreler şekillerini değiştirebilirler ve bu suretle de hayvanın rengi değişir. Hayvanın gözleri bu hücrelerin şeklini değiştirir. Bazı balıklar siyah benekli ziyadar bir yerde benekli görünür. Brezilyanın veya Peronun harikulâde kelekleri, sizler de kanadlarınızın renklerini *interférencelara* veya pigmentlere medyununuz.

Gerisi Var

Lengière

Öf !

Satıcı Kadın

Sütmü

Lengière

Öğ !

Satıcı kadın

Rivesalte Şarabımı ?

Lingière

Dur !

(Christian'a)

Biraz daha kalıyorum. Şu Rivezaltin bir tadına bakalım ?

(Büfenin önüne oturur Satıcı kadın ona Rivesalte verir.)

(Bağırışlar cücemsi, yuvarlacık ve keyfli bir adamın girmesi üzerine)

Ah ! Rogueneau ! ...

Lingière

(Christian'a)

Eşsiz kebapçı Ragueneau

(Pastacıların pazarlık elbisesini giymiş olan Ragueneau canlı-canlı *Lingière'e* doğrulur.)

Bayım, Bay de Cyrano yü gördünüz mü ?

Lingière

(Ragueneau'yı Christian'a taktim ile)

Aktörlerin şairlerin pastacısı

(Mahcubiyetle)

Fazla iltifat ediyormusunuz . . .

Lingière

Haydi susunuz, size bir *Mécènesiniz* !

Ragueneau

Evet, bu baylar benim dükkânımda müdavimdirler.

Lingière

Veresiye .

Kendisi de kıymetli bir şairdir.

Ragueneau

- Lingière Böyle diyorlar.
- Raguneneau Şiir delisidir.
- Lingière Filhakika bir gazelcik için.
- Raguneneau Bir börek verirsiniz..
- Lingié Hayır bir börekcik !
- Raguneneau Hayâsından, utanıyor, ya bir sekiz mısralık şiir için vermediniz mi?
- Lingière Kurabiyeler !
(Latifeyi bırakarak)
Alâ sütlü.
Ya tiyatroyu ! onu da seviyor musunuz ?
- Raguneneau Onun çılgınıyım !
- Lingière Tiyatro biletlerinizin bedelini çöreklerle veriyorsunuz !
Oradaki o güzel yer, size kaç patladı.
- Raguneneau Dört Kaymaklı tatlı, on beş iri pasta
(Gözlerini etrafa gezdirir)
Bay Cyrano burada olmasın? Hayretteyim doğrusuya.
- Lingière Niçin ?
- Raguneneau Montfleuruy oynayacak !
- Lingière Filhakika, bu rakı fıçısı bize Phèdon'u oynayacak. Bundan Cyrano'ya ne ?

(Arkası var)

Eğer bir gün

Eğer bir gün açarsa içini sana gönül
Bir fırtına, inanki, esecektir o akşam
Fakat yanaklarını çukurlaştırarak gül;
Çünkü çabuk dinecek o kuduran fırtınam...

* * *

Eğer açarsa birgün sana içini gönül,
Ilık rüzgâr dallarda besteler yaratacak
Bir gonca kıvrılarak açacak kırmızı Gül
Her ay doğuşu sana bir şey hatırlatacak...

CE.M. Kınoglu

Bulutlar

Ovadan hızla geçer dağı kucaklarsınız,
Burada yağmur iken bilmem nerde karsınız,
Ne tarafa döndüysem orada siz varsınız,
Bir deli gönül gibi uçun, göklerde uçun !
Yer yüzü " dök, dök " diye sizden umuyor derman ;
Çiçekler sizi özler ; sizi özler dağ, orman ;
Sakin munisleşerek biz neyiz diye sorman
Bir deli gönül gibi uçun göklerde ; göklerde uçun !
Yıldızlar sizle hemhâl, ay sizinle sudaştır ;
Hünlüğünüz yanında güneşte utangaçtır.
Mademki varlığınıza bin kâinat muhtaçtır.
Bir deli gönül uçun ; göklerde uçun.

Nazilli : Hasan Çetintürk

Ü L K Ü

Yazan : V, A, 1989 Baha Doyra

Güneş doğan yerlerden seller gibi coşmuştuk
Elimizde meşale garbe doğru koşmuştuk.
Keskin kılınçlarımız kesmişti her katıyı
Uyandırmıştık vahşi oyuklarda batıyı.
Aydınlanmıştı; taştan mağracıklar loşlukta
Bizi karşılayan tek sevgili bu boşlukta
Tuna o gür su; halâ al renklerle yanarmış
Taşar göklere doğru bazan Türkü anarmış.
Yalnız tuna mı? bizi unutmaz koca Vardar
Estikçe deli poyraz gelmiş yatak ona dar.
Süzülün Balkanlardan, köpürün Tuna, Vardar
Yaklaşın, akın bizim Mericimize kadar.
Ey! Türk suları yazık, olamadık size yar
Şimdi bize teselli sade bir Sakarya var.
Biz artık doğduğumuz yerlere yürüyoruz.
Yeni bir kurt başlı Türk Sancağı örüyoruz.
Bütün dünya bilmeli, hür doğar, hür ölür Türk
Ey! düşman geliyoruz artık, bizden kork ve ürk
Bizimdir Türkistan ve Orhun, bizimdir Taşkment
Çözülecek; Türklüğe atılan kirli kement.
ATAMIZDAN kalan o yadigar hızımızla
Uçacağız Baykala kıvrak atlarımızla
Şenlensin, bayramını yapsın, güzel anayurt
Türk genci sözüm sana, sensin önde tekbozkurt
Sayende senin şarkta doğacak yeni afak
Parlayacak özyurtta, Altaylarda bir şafak;
Aydınlanacak yolun bu kızaran şafakla
Yürüyeceksin aynı bozkurt başlı bayrakla.
Altaylardan hazere hazerden Balkanlara
Yanmış kuru topraklar doysada alkanlara
Varsın, yaksın yüzünü sarı bozkır, kızgın çöl
Ne çıkar; sen mukaddes yolunda severek öl
Türk genci!. altmış milyon yüce oğuzla öğün
Bunu doğdurmak için öleceğiz biz bu gün.

Fiati - 12,5 - kuruştur.

Halkevlerinde çıkan Dergiler

<u>Halkevinin adı</u>	<u>Derginin adı</u>	<u>Kaç günde bir ÇIKTIĞI</u>
Adana	Görüşler	Aylık
Afyon	Taşpınar	"
Antalya	Türk Akdeniz	İki aylık
Bafra	Altın Yaprak	Aylık
Balıkesir	Kaynak	"
Bursa	Uludağ	Üç ayda bir
Burdur	Ülker	Aylık
Denizli	İnanç	"
Elâziz	Altan	"
Eminönü	Yeni Türk	"
Eminönü	Halk Bilgisi Hb	"
Gireson	Aksu	"
Isparta	Ün	"
İzmir	Fikirler	15 günde bir
Konya	Konya	Aylık
Manisa	Gediz	"
Merzifon	Taşan	"
Milâs	Yeni Milâs	"
Muğla	Muğla	"
Niksar	Ülker	"
Trabzon	İnan	"
Samsun	19 Mayıs	"
Sinop	Dıranaz	"

Korum Adı: TÜRK TARİH KURUMU

Sicil No: 255.7.2/24/807881

DERGİLER İNANÇ : DENİZLİ HALKEVİ DERGİSİ 27 (1939)

Markası: .MARKASIZ Bulunduğu Yer: Konusu: TÜRKÇE

